

Решения за
по-добър живот

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
“ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.”

Европейски съюз
Европейски фонд за
регионално развитие
Кохезионен фонд

Дирекция “Кохезионна политика за околна среда”
ope@moew.government.bg

Доклад

по наблюдението и контрола на въздействието върху околната среда в резултат от прилагането на оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.”

(2007-2010 г.)

Дирекция Кохезионна политика за околна среда
Министерство на околната среда и водите

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ОП “ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013 Г.”	2 -
II. ФИЗИЧЕСКИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИНВЕСТИЦИИТЕ В ЕКОЛОГИЧНА ИНФРАСТРУКТУРА	2 -
Обобщение и анализ на физическите резултати	10 -
III. ДРУГИ РЕЗУЛТАТИ ОТ РАБОТАТА НА ОП „ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013 Г.” ..	11 -
Обобщение и анализ	12 -
IV. ПРИЧИНИ ЗА ЗАБАВЕНОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЕКОЛОГИЧНИТЕ МЕРКИ	12 -
1. ОБЩО ЗА ПРОГРАМАТА	12 -
2. СЕКТОР „ВОДИ”	13 -
3. СЕКТОР „ОТПАДЪЦИ”	14 -
4. СЕКТОР „БИОРАЗНООБРАЗИЕ”	15 -
5. ВЪНШНИ ЗА ОПОС ПРИЧИНИ.	16 -
Обобщение и анализ на причините за забавеното изпълнение	17 -
V. ПРОСЛЕДЯВАНЕ НА МЕРКИТЕ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ, НАМАЛЯВАНЕ ИЛИ ВЪЗМОЖНО НАЙ-ПЪЛНО ОТСТРАНЯВАНЕ НА ПРЕДПОЛАГАЕМИТЕ НЕБЛАГОПРИЯТНИ ПОСЛЕДСТВИЯ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА.	18 -
VI. НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ НА ВЪЗДЕЙСТВИЯТА ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА ПРИ ПРИЛАГАНЕТО НА ПРОГРАМАТА ВЪЗ ОСНОВА НА ИНДИКАТОРИ, ОПРЕДЕЛЕНИ В Т. II.2. ОТ СТАНОВИЩЕ ПО ЕО № 1-1/2007-	20 -
VII. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И АНАЛИЗ НА ПРИНОСА НА ОПОС В ПЕРИОДА 2007-2010Г.	24 -
VIII. ПРЕПОРЪКИ.	25 -
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	26 -
ПРИЛОЖЕНИЕ	27 -
ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ	28 -
ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ	29 -

Въведение

В рамките на предварителната оценката на Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.” (ОПОС) е извършена Екологична оценка (ЕО) в съответствие с изискванията на Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на плановете и програми. В резултат, от министъра на околната среда и водите е издадено становище по екологична оценка № 1-1/2007 г., в което са предписани мерки за предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последици от осъществяването на програмата върху околната среда, както и мерки за наблюдение и контрол при прилагането на програмата. Съгласно становището, Управляващият орган (УО) на ОПОС следва да изготвя доклад по наблюдението и контрола на всеки 3 години от изпълнението на програмата.

I. ОП “Околна среда 2007-2013 г.”

Оперативна програма “Околна среда 2007-2013 г.” интервенира в три основни сектора – Води, Отпадъци и Биоразнообразие, на които съответстват трите основни приоритетни оси на програмата:

1. Приоритетна ос 1: Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в населени места с над 2000 екв. ж. и в населени места с под 2000 екв. ж., попадащи в градски агломерационни ареали.
2. Приоритетна ос 2: Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци.
3. Приоритетна ос 3: Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие.

Програмата има и ос 4: Техническа помощ, средствата, по която са разпределени за подпомагане изпълнението по останалите три приоритета.

ОП „Околна среда 2007-2013 г.” оперира с общ бюджет от над 3,52 млрд. лв., който разпределен по приоритети изглежда по следния начин: 71% - за приоритетна ос 1; 20% - за приоритетна ос 2; 6% - за приоритетна ос 3 и 3% - за приоритетна ос 4.

II. Физически резултати от инвестициите в екологична инфраструктура

В рамките на оценявания период (2007-2010 г.) са пуснати в експлоатация обекти, изградени в рамките на 5 проекта, финансирани по линия на ОП „Околна среда 2007-2013г.”, приоритетна ос 1 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води”. От инвестициите пряко се възползват 94 955 души, като 60 558 от тях са новоприсъединени към канализационна система. По приоритетни оси 2 и 3 пуснати обекти в експлоатация към края на 2010 г. няма, а в рамките на ос 3, няма приключили проекти.

Новоизградени са 36,8 км канализационна мрежа (в т. ч. 4 канализационни колектора с обща дължина 6,7 км), реконструирана е канализационна мрежа с дължина 15,3 км, построени и реконструирани са 53 км водоснабдителна мрежа (в т. ч. 14,8 км новоизградена мрежа и 38,2 км - реконструирана). Пуснати в експлоатация са още 8 обекта, в т. ч. градска пречиствателна станция за отпадъчни води (ПСОВ) за гр. Сопот, 3 помпени станции и 4 тласкателя. Обекти са пуснати в експлоатация през 2010 г.

За целите на първия доклад по наблюдение и контрол на въздействието на ОПОС върху околната среда и човешкото здраве са изследвани и анализирани данните за влиянието на инвестициите по програмата в периода 2007-2010 г.

В рамките на програмата е заложено постигане на съответствие с Директива 91/271/ЕИО и разработената Национална програма за приоритетно изграждане на градски ПСОВ, изграждане и рехабилитация на ВиК мрежи в насени места с над 10 000 екв. ж.¹, приета през 1999 г.

Всички проекти спазват принципа „замърсителят плаща“ посредством такса „Канализация“.

При изпълнението на проектите се следва принципът, че увреждането на околната среда трябва да се отстранява приоритетно при източника.

След 2009 г. приоритет са инвестициите в канализационната мрежа и пречистването на отпадъчни води, за сметка на инвестиции във водоснабдяване. Полагането на водоснабдителни тръби се финансира от Програмата само, ако трасето им съвпада с това на рехабилитираната или новоизградена канализационна мрежа.

Инвестиции в инфраструктура са извършени в градовете Приморско, Сопот, Белослав, Благоевград и Казанлък, като бенефициенти на безвъзмездна финансова помощ (БФП) са съответните общини.

1. Приморско – проект *“Канализация на Северни, Южни територии и СО Узунджата, 2 етап – Канална ПС 1А, Канална ПС 2А, с колектори и тласкатели до ПСОВ Китен, гр. Приморско”*.

Проектът е на стойност 21 152 841 лв., от които 19 172 935 лв. (90,64 %) са предоставени от ОПОС под формата на БФП.

Проектът инвестира в подобряване на инфраструктурата за отпадъчни води на Северни територии, Южни територии и СО (Селищно образувание) “Узунджата” в град Приморско. На втори етап от същата инвестиция са изградени две нови канално-помпени станции (КПС) - № 1А и КПС № 2А, с два колектора и два тласкателя до ПСОВ „Китен” (Новите КПС съответстват на старите КПС 1 и КПС 2). ПСОВ „Китен” обслужва гр. Приморско и гр. Китен.

С реализацията на проекта е осигурено поемане на отпадъчните води от старата част на Приморско и отвеждането им към КПС, както и включването на отпадъчните води от новите части на Приморско (Северни територии, Южни територии и СО “Узунджата”) към ПСОВ „Китен”. Подобрена е проводимостта на изградената канализационна мрежа в града, облекчена е работата на КПС, т. к. дъждовните води вече се отвеждат отделно от битовата канализация. Преди реализацията на проекта канализацията в старата част на града е от смесен тип. Сега чистите дъждовни води не се натоварват със замърсители и съответно не се налага третирането им, а те директно се вливат в приемащия воден обект (р. Караагач). Така се спестяват разходи за експлоатация на КПС, като проектно е създадена възможност за разтоварване на

¹ Екв. ж. – *еквивалент жител* – осреднен показател, представляващ замърсяване на отпадъчните води, съответстващо на генерираното от един реален жител (по БПК₅ – 60 г/ж. за денонощие, съгл. Наредба № 6/ 2000 г.). Показателят се използва за остойностяване капацитета за пречистване на ПСОВ, където освен реалните жители, се включват различни производства, административни сгради, туристическа легова база и др.

съществуващите КПС, чиито капацитет в пиковите моменти (преди проекта) е недостатъчен, за да поеме генерираните водни количества.

ВиК мрежата на Приморско и Китен е изградена в периода 1965-1978 г., а ПСОВ „Китен” е въведена в експлоатация в периода 1980–1981 г. Станцията е проектирана за съвместно пречистване на отпадъчни води от гр. Приморско, Международен младежки център (ММЦ) „Приморско” и гр. Китен с производителност 140 000 м³/денонощие, БПК₅² – 42 000 екв. ж., така че да покрива изискванията за заустване в трета категория приемник. Не се отстраняват биогенните елементи азот (N) и фосфор (P). През 1999 г. е извършена реконструкция на ПСОВ, като са изградени нови усреднител, аерационна система и съоръжение за механично обезводняване на утайките, като производителността на ПСОВ достига 18 000 екв. ж. по БПК₅ и средно количество за час - 150 л/сек., като качеството на пречистената вода отговаря на изискванията за заустване във втора категория приемник, но без отстраняване на N и P.

С реализацията на проекта *“Канализация на Северни, Южни територии и СО Узунджата, 2 етап – Канална ПС 1А, Канална ПС 2А, с колектори и тласкатели до ПСОВ Китен, гр. Приморско”* се постига 100% свързаност на населението в новите квартали на Приморско – Северни територии, Южни територии и СО „Узунджата” към ПСОВ, където отпадъчните води се пречистват до степен, удовлетворяваща изискванията на Директивите на ЕС, отнасящи се до сектор „Води и отпадъчни води”. Досегашното негативно въздействие на потока от битови отпадъчни води в зоната на тяхното заустване е преустановено, с което се подобряват санитарно-хигиенните и екологични условия в района.

По данни на общината, след приключване на проекта, населението, свързано към ПСОВ е увеличено от 3 326 на 32 474 екв. ж., като в т. ч. влизат и гости на община Приморско. По данни на общината, през 2006 г. и 2007 г. населението на община Приморско наброява 17 948 д. и нараства със среден темп от около 0,01% годишно. Капацитетът на ПСОВ “Китен” е 120 214 екв. ж.³ По данни на Национален статистически институт (НСИ), към 2011 г. постоянните жители на гр. Приморско и гр. Китен са 3 923.⁴ Съгласно проектното предложение, подадено от общината, летиращите в курорта достигат 80 000 души в пиковия сезон, като се предвижда изграждането на леглова база за още 180 000 души.

Водоприемник на отпадъчните води от ПСОВ “Китен” е р. Караагач, която е П-ра категория воден обект. За проекта е издадено писмено становище от компетентния орган – РИОСВ Бургас – че инвестиционното предложение (за цитирания по-горе проект) не е предмет на процедура по Оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС).

С проекта значително се подобрява качеството на водата в прилежащите водни басейни, както и заобикалящата я среда. Редуцирано е вредното влияние върху подпочвените води, минаващи в района на проекта. Спирането на инфилтрацията на

² БПК₅ - Биологичното потребление на кислород (необходимо количество за окисление на органичните съединения във вода) за период от 5 денонощия. Показателя БПК₅ се използва за определяне степента на замърсяване на водите и за контролиране ефективността от пречистването на отпадъчните води.

³ Доклад за прилагане изискванията на Директива 91/271 относно пречистването на отпадъчни води от населени места., към 1 януари 2009 г.

⁴ Преброяване на населението и жилищния фонд в Република България 2011 г., източник: Национален статистически институт (НСИ)

непречистени битови отпадъчни води в почвата води до подобрене в качеството и на подпочвените води и съответно – на почвите. Интервенцията намалява нивата на азот, фосфор и други характерни замърсители като органични и хранителни вещества. С редуцирането на количествата непречистени води, се намалява и разпространението на болестотворни микроорганизми и вредни за здравето и околната среда химикали.

Изграждането на канализация представлява линеен обект и не е предпоставка за загуба на природни местообитания и не е в противоречие с предмета и целите на опазване на Закона за здравето. Изпълнението на обекта не оказва въздействие върху прилежащите терени и не засяга приоритетни местообитания от териториите в съседство на обекта. Изграждането на нови помпени станции не засяга приоритетни за опазване хабитати в България, включени в Приложение № 1 към чл. 6, ал. 1 от Закона за биологичното разнообразие (ЗБР). Реализацията на проекта не повлиява негативно миграционния поток и свободното придвижване на птици.

Проектът спомага за опазване биологичното разнообразие в Черно море, река ”Дяволска” и блато ”Стамополу”, в което се срещат 9 вида земноводни, 20 вида влечуги и 234 вида птици.

Общата площ на резерватите и защитените територии в община Приморско са 1001 ха, в т. ч. и резервата „Ропотамо”. Проектът има за цел да минимизира замърсяването на повърхностните и подпочвените течения и съответно водите на р. Ропотамо, Дяволска и Караагач, които се вливат в Черно море.

Анализ на въздействието върху околната среда:

Инвестициите допринасят за запазването на района екологично чист, в т. ч. – водите, природните резервати, горския фонд, плажните ивици. Проектът цели подобряване, запазване и възстановяване на естествената околна среда и развитие на екологичната инфраструктура.

Проектът няма негативно влияние върху околната среда. Съгласно Решение № БС-643-ПР/ 2008 за преценяване на вероятната степен на отрицателно въздействие върху защитени територии, издадено от РИОСВ – Бургас, инвестиционното намерение по проект “Канализация на Северни, Южни територии и СО Узунджата, 2 етап – Канална ПС 1А, Канална ПС 2А, с колектори и тласкатели до ПСОВ Китен, гр. Приморско” „няма вероятност да окаже значително въздействие върху предмета и целите на опазване на разположената в защитена зона „Ропотамо” (BG 0001001)”.

Като продължение на проекта се финансира реконструкция, модернизация и разширение на ПСОВ „Китен” и инвестиции във ВиК мрежата, отново по линия на ОПОС. Договорът за изпълнение на проект „Интегриран инвестиционен проект във водния сектор на агломерация Приморско-Китен” е подписан в началото на 2012 г. и трябва да приключи до месец май 2015 г. Помощта е на стойност 42,4 млн. лв. и предвижда достигане на максимален пречиствателен капацитет от 120 000 еkv. ж. и пречистване, отговарящо на изискванията за заустване във II-ра категория приемник, с отстраняване на Азот (N) и Фосфор (P).

2. Сопот – проект „Комплексно пречистване водите на гр. Сопот чрез реконструкция и модернизация на канализационните мрежи и съоръжения, подмяна на амортизираната водопроводна мрежа, изграждане на нов резервоар за питейна вода и основен водопровод, свързващ го с водоснабдителната мрежа на гр. Сопот, строителство на пречиствателни станции за питейна и битово отпадни води с

довеждащи колектори” - I-ви етап – изграждане на пречиствателна станция за отпадни води”

Проектът е на стойност 18 111 597,26 лв., от които 18 010 172,32 лв. (99,44%) са предоставени от ОПОС под формата на БФП.

Инвестицията представлява първи етап от цялостен проект за водния цикъл на града, който предвижда изграждане на ПСОВ и довеждащ колектор с дължина 920 м. Вторият етап предвижда рехабилитация и доизграждане на канализационна и водопреносна мрежа на гр. Сопот. От проекта се ползват около 17 000 души – 15 000 жители на Сопот и около 2 000 – на с. Анево. Тази интервенция постига 100% свързаност на населението в града с ПСОВ, чиито капацитет е 25 000 екв. ж., при пълно натоварване или 17 280 м³/ден, с отстраняване на Азот и Фосфор.

ПСОВ зауства в р. Манастирска, приток на р. Стряма, II-ра категория приемник. Река Манастирска е основната отводнителна артерия за района, като събира водите от множеството отводнителни дерета, заустващи към нея.

Преди реализирането на проекта, в покрайнините на гр. Сопот въздухът е силно замърсен поради процесите на гниене, причинени от непречистените отпадъчни води. Тази среда създава особено висок риск от разпространение на широк кръг зарази и инфекции по въздушен и воден път. С включването на всички отпадъчни води от града в новоизградената ПСОВ се постига осезаемо подобряване на градската среда и условията на живот.

Изграждането на колектор, който да приеме отпадъчните води, зауствани в реката и деретата, освен че спира замърсяването на водите и въздуха, ограничава ерозията на бреговете на р. Манастирска, дължаща се в голяма степен на просмукването и разнасянето на замърсените води в почвата.

Утайките, остатъчен продукт от пречистването, се стабилизират, като така се получава висококачествена тор, годна за наторяване на земеделски площи, тревни и горски насаждения. Друг вторичен продукт от пречиствателната станция е водата, годна за напояване, което е резултат от постигнатата високата степен на пречистване (99%).

В сферата на околната среда (съгласно проекта), инвестицията има две основни цели: 1) преустановяване загубата на природни ресурси и 2) намаляване дела на хората без достъп до питейна вода и добра канализационна инфраструктура.

Анализ на въздействието върху околната среда:

Проектът няма негативно влияние върху околната среда. Съгласно Решение за преценка необходимостта от извършване на ОВОС № ПВ-87-ПР/2008 г. за изграждането на ПСОВ-Сопот, е преценено, че не следва да се извършва ОВОС. Обектът не попада в границите на защитени зони. Съгласно Декларация на РИОСВ – Пловдив от 2008 г. “няма вероятност проектното предложение да окаже значително въздействие върху защитена зона, включена в мрежата НАТУРА 2000”.

3. Белослав – проект “Изграждане на канализационна мрежа и колекторна система към съществуваща ГПСОВ и водоснабдителна мрежа гр. Белослав”

Проектът е на стойност 21 676 114,7 лв., от които 21 127 709 лв. (97,47%) са предоставени от ОПОС под формата на БФП.

ПСОВ-Белослав е построена през 1975 г. и е реконструирана в периода 2004-2007 г. със средства от МОСВ, по линия на ПУДООС. Така пречиствателният капацитет на станцията става 15 000 екв. ж. или 3 417 м³/ден.

В рамките на проекта, финансиран от ОПОС са изградени 4,0779 км канализационна мрежа и 1,495 км напорен колектор. Положени са още 2,464 км и са реконструирани 20,1564 км водопровод. Отпадъчните води, генерирани от 8 957 жители, се заустват в ПСОВ, чието пречистване отговаря на изискванията за заустване във II-ра категория водоприемник, какъвто е Белославско езеро. Капацитетът на пречистване на станцията е 15 000 екв. ж. или 3 417 м³/ден. Новоприсъединени към канализационната мрежа на града са 455 души или 3 300 екв. ж.

До пускането в експлоатация на новия напорен колектор, отпадъчни води от гр. Белослав са зауствани в съществуващата ПСОВ-Белослав посредством напорен колектор Ø250, който води до облекчителна шахта, от която водите се стичат гравитачно по бетонови тръби с Ø300 до ПСОВ. Тази система не отговаря на увеличения капацитет на ПСОВ, която е реконструирана през 2007 г. с финансиране от Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС). В същото време няма инфраструктура, която да доведе до станцията отпадъчните води от новоизградената канализация на с. Страшимирово, с население 923 души (2011 г.). С реализацията на проекта в голяма степен се преодоляват ограниченията за нормална работа на пречиствателната станция.

В рамките на инвестицията се изгражда канализация на три новопроектирани квартала на гр. Белослав, с което се постига 100% свързаност на населението в града към канализационна мрежа.

След проекта се спира замърсяването на високите подпочвени води в района, земните недра, водните басейни и водоизточниците с битови отпадъчни води.

Спират се ерозионните процеси, които се предизвикват от използването на септични и черпателни ями.

Анализ на въздействието върху околната среда:

Проектът няма негативно влияние върху околната среда. Съгласно Решение № ВН 421 – ОС/ 2008 г. на РИОСВ-Варна, за преценяване на вероятната степен на отрицателно въздействие върху околната среда, няма вероятност проектът да окаже значително отрицателно въздействие върху популации и местообитания на видове птици, предмет на опазване в защитена зона „Ятата” (Страшимировското блато/Алџданско блато)⁵, намираща се в непосредствена близост до гр. Белослав. Съгласно декларация на РИОСВ-Варна, като компетентен орган, отговарящ за наблюдение на защитените зони, включени в Натура 2000, няма вероятност инвестицията да окаже значително въздействие върху защитената зона, включена в Натура 2000.

Защитена зона „Ятата” е изкуствена влажна зона, образувала се от заустването на пречистените води на ПСОВ-Белослав, които са единствен водоизточник за блатната зона, която представлява 1/3 от територията на защитената зона. Проектът спомага за поддържането на биологичното равновесие в природния резерват „Ятата”, където се наблюдават 185 вида птици, 99, от които са с европейско природозащитно значение, 4

⁵ Защитена зона „Ятата” е на площ от 154 ха, разположена на южния бряг на плавателния канал, свързващ Варненското и Белославското езеро, на 1 км източно от град Белослав и южно от село Страшимирово.

вида са със световно природозащитно значение, а 56 са включени в Националната червена книга.

Проектът осигурява опазване на биологичното разнообразие още в Белославското и Варненското езеро посредством обхващане на всички отпадъчни води от гр. Белослав и с. Страшимирово и тяхното пречистване, съобразно критериите за заустване във II-ра категория водоприемник.

4. Благоевград – проект *“Реконструкция и модернизация на водоснабдителната и канализационна мрежа в кварталите „Струмско”, „Грамада” и „Баларбаши”, както и изграждане на нова и подобряване на състоянието на съществуващата водопроводна и канализационна мрежа в IV микрорайон на гр. Благоевград”*

Проектът е на стойност 30 699 075,6 лв., от които 17 335 768 лв. (56,47%) са предоставени от ОПОС под формата на БФП.

В рамките на проекта е реконструирана 12,7 км и е новоизградена 9,4 км канализационна мрежа. Реконструирани са 14,8 км, новоизградени са 10,7 км водоснабдителна мрежа.

Проектът позволява включването на нови 22 247 души, жители на IV микрорайон и кв. „Баларбаши” към новата ГПСОВ, финансирана по програма ИСПА⁶, като по този начин се осигурява екологосъобразно пречистване на битовите отпадъчни води.

Проектът спазва принципа на превантивна дейност посредством превенция на замърсяването на повърхностните води на деретата в района, възстановяване качеството на водите и предотвратяване на замърсяването им, съхраняване и опазване на водните екосистеми и свързаните с тях компоненти на околната среда.

Тъй като голяма част от инвестицията е за изграждане на нова ВиК мрежа, осезаем екологичен ефект има отпадането на използваните преди проекта септични и най-вече попивни ями. Съдържанието на последните се просмуква в почвата и замърсява почвата и подпочвените води, създавайки условия за ерозионни процеси.

С проекта отпада и необходимостта от използването на кладенци за питейни нужди, качеството и съдържанието на водите, в които се контролира трудно, и това създава риск от замърсяване и заразяване.

В кварталите „Струмско” и „Грамада” се инвестира в рехабилитация на съществуващата ВиК мрежа. С рехабилитацията на компрометираната канализационна и водоснабдителна мрежа, се спира изтичането на отпадъчни води в почвата и се намалява и консумацията на питейна вода в обхвата на проекта.

Анализ на въздействието върху околната среда:

Проектът няма негативно влияние върху околната среда. Обектите в проекта не засягат защитени зони от Европейската екологична мрежа „НАТУРА-2000” и защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии. В тази връзка инвестицията не подлежи на задължителна оценка за въздействието върху околната среда.

⁶ ИСПА (Инструмент за структурни политики за предприсъединяване) е финансов инструмент за безвъзмездна помощ, който подпомага осъществяването на големи транспортни и екологични проекти, включени в Партньорствата за присъединяване към ЕС.

До края на 2010 г. е изградена и реконструирана канализация в 3 от 4-те квартала, отвеждаща отпадъчни води до пречиствателната станция в Благоевград, която зауства в **р. Струма** - III-та категория приемник.

5. Казанлък – проект *“Интегриран воден проект на община Казанлък. Етап 1: Изграждане на канализационна мрежа, реконструкция на водопроводна и пътна мрежа на кв. „Христо Ботев” и изграждане на канализационна помпена станция и тласкател, с. Овощник”*

Проектът е на стойност 6 422 400 лв., от които 6 128 896 лв. (95,43%) са предоставени от ОПОС под формата на БФП.

Проектът представлява първи етап от интегриран проект за подобряване на базисната инфраструктура и на състоянието на околната среда на територията на община Казанлък. Той инвестира в две направления: 1) изграждане на вътрешна канализационна и реконструкция на вътрешна водопроводна система и довеждане на отпадъчните води на кв. „Христо Ботев” (гр. Казанлък) до съществуваща ГПСОВ и 2) изграждане на КПС и тласкател на с. Овощник, община Казанлък. Вторият етап от интегрирания проект предвижда строителство на главен канализационен колектор „Шипка-Казанлък” и вътрешна канализационна мрежа на гр. Шипка, разпределителни канализационни мрежи на селата Шейново, Хаджи Димитрово и Крън, както и реконструкция на ГПСОВ–Казанлък.

Със завършването на първия етап от интегрирания проект: *“Интегриран воден проект на община Казанлък. Етап 1: Изграждане на канализационна мрежа, реконструкция на водопроводна и пътна мрежа на кв. „Христо Ботев” и изграждане на канализационна помпена станция и тласкател, с. Овощник”* са пуснати в експлоатация смесена канализационна мрежа с обща дължина 3,71 км; 3,269 км водоснабдителна мрежа; една КПС и тласкател с дължина 1,135 км. Така е отстранен проблемът с отвеждането на отпадъчните води на населението в един от големите жилищни квартали на града, в който има обособена сравнително голяма промишлена зона, подобрени са хигиенно-битовите условия на живущите.

Присъединените към ПСОВ реални жители в Казанлък са 2 500 – постоянни и 1 500 – приходящи в делничните дни в кв. „Христо Ботев” на Казанлък, а в с. Овощник – 1 782 постоянно живущи и 500-700 – приходящи жители. Пречистват се отпадъчните води от общо 4 282 постоянни жители и 2 000-2 200 приходящи в работни дни лица. Преди интервенцията канализация в квартала не съществува, а в село Овощник тя е изградена на 55%. С реализацията на проекта е осигурено 100% пречистване на отпадъчните води от кв. „Христо Ботев” и с. Овощник.

Изпълнението на проекта прекратява изливането на непречистените отпадъчни води от с. Овощник в р. Тунджа и замърсяването на вододайната зона на гр. Стара Загора, намираща се на 4 км от заустването.

ПСОВ Казанлък е пусната в експлоатация през 2000 г., като в проектния ѝ капацитет е заложено да обслужва всички населени места в общината. След пускането в експлоатация на новите обекти, пречиствателната станция работи близо до проектния си капацитет, което подобрява ефективността на пречистване. Пречиствателната станция зауства в р. Тунджа, определена като II-ра категория приемник.

Стратегическата цел на проекта, в дългосрочен аспект е „устойчиво ползване на водните ресурси за осигуряване на нуждите на населението и за икономиката в условията на басейново управление на трансграничните води и на глобално изменение

на климата, при гарантиране екологичната устойчивост на засегнатите водни системи и националните и общностни интереси, свързани с осигуряването на необходимата по количество и качество вода за нуждите на сегашните и бъдещите поколения”.

Анализ на въздействието върху околната среда:

Инвестициите по проекта прекратяват увреждането на компонентите от околната среда - води, почви и биологично разнообразие. Спира привнасянето на биологични, физически и химични фактори, които променят качествата на средата. Това се отразява положително върху биологичното разнообразие и подобрява състоянието на природните екосистеми.

Проектът няма негативно влияние върху околната среда. Съгласно Становище с изх. № 47/ 09.01.06 на РИОСВ – Стара Загора проектът „Канализация на кв. „Христо Ботев”, гр. Казанлък” не подлежи на задължителна оценка за въздействието на околната среда и допълва, че инвестициите ще доведат до „подобряване на хигиенно-битовите условия за живот на хората”.

Становище с изх. № 73/ 09.01.06 на РИОСВ – Стара Загора постановява, че проектът „Канализационна помпена станция и тласкател до ГПСОВ – в с. Овощник, общ. Казанлък, обл. Стара Загора” не подлежи на задължителна ОВОС и допълва, че инвестициите ще дадат възможност за:

- Отвеждане на битовите отпадъчни води от с. Овощник до действащата ПСОВ–Казанлък;
- Предотвратяване замърсяването на подземните води и особено вододайната зона на гр. Стара Загора (на 4 км от заустването);
- Увеличаване на натоварването на ПСОВ – гр. Казанлък, което го доближава до проектните мощности, а това подобрява ефекта на пречистване.

Обобщение и анализ на физическите резултати

С осъществяването на подробно описаните пет проекта, инвестициите по ОПОС допринасят за подобряване и съхраняване на екологичния баланс в местностите на интервенции. Подобрени са биохимичните показатели на водата, почвата, на места е отчетено подобрение и на качеството на въздуха. Това подобрение в средата се отразява благотворно на местните растителните и животински видове.

При изпълнението не е отчетено вредно въздействие върху местната флора и фауна в резултат на дейностите по проектите.

Подобрено е качеството на живот на обслужваното от проектите население, в т. ч. качеството на питейните и водите за напояване, качеството на обработваемите земи, дори качеството на въздуха и хигиенните условия. Увеличено е населението, обхванато от пречистване на отпадъчните води, подобро е качеството на пречистване, подобрена е ВиК инфраструктурата като цяло.

III. Други резултати от работата на ОП „Околна среда 2007-2013 г.”

Проекти в изпълнение

В рамките на ОПОС към края на 2010 г. се изпълняват общо 133 проекта в сектор Води: 99 за техническа помощ, 26 за строителство, 7 договора за предоставяне на БФП по процедура BG161PO005/10/1.11/03/19⁷ и 1 заповед за “Разработване на планове за управление на речните басейни” (за Басейнова дирекция – Благоевград). Приключени са 3 проекта за техническа помощ в сектор Води (на общините Хисаря Угърчин и Средец) на обща стойност 2 595 830 лв.

В сектор Отпадъци се изпълняват 27 договора - 1 за изграждане на регионална система за управление на отпадъците и 26 договора *за предоставяне на техническа помощ за подготовка на инвестиционни проекти*, които са на обща стойност над 31,2 млн. лв. Към края на 2010 г. е приключил 1 проект за техническа помощ в сектор Отпадъци, на стойност 233 100 лв.

По приоритетна ос 3 Биоразнообразие се изпълняват проекти по 17 договора и 10 заповеди за предоставяне на БФП на обща стойност 55 451 586,75 лв.

С оглед на факта, че голямата част от горните проекти не са приключили към края на 2010 г., те нямат екологичен принос в изследвания период. Въпреки това в тях са инвестирани ресурси (финансови, експертни, време и др.) в рамките на наблюдавания период, които предстои да дадат резултати.

Проекти за техническа помощ

Проектите за техническа помощ по ос 1 и 2, макар да нямат пряко въздействие върху околната среда са ключови за осъществяването на екологичните инвестиции впоследствие. Много често точно недоброто качество на проектната документация бави оценката на проектите и създава проблеми при изпълнението след това.

По линия на ос 4 Техническа помощ са разпределени средства, с които да се подпомага цялостното изпълнение на програмата. Организиран са обучения, информационни дни преди обявяване на конкретна процедура, семинари, конференции. Те имат за цел да улеснят подготовка на проектни предложения и последващото управление на екологичните проекти.

Други

В рамките на изпълнението на програмата са изготвени редица стратегически и указващи документи, които трасират и подпомагат реализирането на целите на страната в сферата на околната среда, в т. ч.:

– Подход и методология за подбор на проектите по приоритетна ос 1 на оперативна програма "Околна среда 2007 - 2013 г."

– Механизъм за развитие на инфраструктурата за управление на отпадъците с подкрепата на ОП „Околна среда 2007-2013 г.”

⁷ По линия на процедура BG161PO005/10/1.11/03/19 се предоставя БФП за “Подготовка и изпълнение на проекти за подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в агломерации над 10 000 е.ж.”. Процедурата предвижда изпълнение на проектите в два етапа: 1. Техническа подготовка на проекта (Техническа помощ) и 2. Строителство.

- Концепция за управление на приоритетна ос 3 "Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие"
- Насоки, указания и ръководства за подготовка и изпълнение на проекти и др.

Обобщение и анализ

С оглед на факта, че голяма част от проекти не са приключили към края на 2010 г., работата по тях не може да бъде отчетена. Проектите за техническа помощ по ос 1 и 2, макар да нямат пряко въздействие върху околната среда, са ключови за осъществяването на екологичните инвестиции впоследствие.

Проведените обучения, информационни дни, семинари и конференции се явяват съпътстващи дейности, които подпомагат екологичните мерки по програмата и създават екологична култура у населението.

В рамките на изпълнението на програмата са изготвени редица стратегически и указващи документи, които трасират и подпомагат реализирането на целите на страната в сферата на околната среда

IV. Причини за забавеното изпълнение на екологичните мерки

1. Общо за програмата

Забавянето на реалния старт на изпълнението на програмата се дължи на комплекс от фактори с различно естество. В това число влиза забавеното одобрение на програмата, необходимото време за адаптация към новите и за администрацията, и за бенефициентите условия, установената необходимост от законодателни промени, лошото качество на голяма част от проектните предложения и необходимостта от преработката им, ограниченият капацитет на бенефициентите (финансов и кадрови), ограниченият кадрови капацитет на УО и МЗ, необходимото време за административни процедури и разрешителни, необходимостта от разследване на случаи на нередности, сезонната зависимост на строителните работи, обжалването на обществени поръчки, тромавата реформа на ВиК сектора, честите законодателни промени.

ОП „Околна среда 2007-2013 г.” е одобрена от администрацията на Министерски съвет и изпратена в Европейска комисия в началото на месец март 2007 г. До месец октомври с. г. текат двустранни преговори за одобрението ѝ, което става факт в началото на месец ноември.

Заложените при подготовката на оперативната програма мерки за изпълнение по приоритетни оси 1 и 2, съответно – сектор „Води” и „Отпадъци”, в голяма степен са определени от ангажиментите на Република България, поети с подписването на Присъединителния договор. Две са приоритетните клаузи от Присъединителния договор, касаещи Министерството на околната среда и водите. Съгласно тях до месец юли 2009 г. трябва да бъдат изградени всичките депа за отпадъци, а до края на 2010 г. - да бъдат изградени съответстващи на изискванията⁸ пречиствателни станции за отпадъчни води във всички населени места с над 10 000 жители, а до края на 2014 г. – в населените места с от 2 000 до 10 000 екв. ж. През 2006 г., именно с цел постигане на тези ангажименти, пред ОП „Околна среда 2007-2013 г.” са поставени изключително високи цели и съответно индикатори, непостижими с разполагаемия финансов ресурс.

⁸ Съгласно Директива 91/271 относно пречистването на отпадъчни води от населени места.

Хронологично първите обявени процедури са съответно:

В сектор „Води”: BG161PO005/08/1.30/01/01 „Техническа помощ за подготовка на инвестиционни проекти” и BG161PO005/08/1.10/01/02 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води” – през месец март 2008 г.;

В сектор „Отпадъци”: BG161PO005/08/2.30/01/03 „Техническа помощ за подготовка на инвестиционни проекти по приоритетна ос 2” – през месец март 2008 г.;

В сектор „Биоразнообразие”: BG161PO005/08/3.0/01/05 „Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие в Република България” – през месец ноември 2008 г.;

В сектор „Отпадъци” първите покани за предоставяне на БФП за строителство са обявени едва през декември 2009 г. и началото на 2010 г.

Регистрира се забавяне и в подготовката на голяма част от проектните предложения, т. к. форматът и изискванията за изпълнението на проекти, финансирани от европейските фондове са сравнително нови и има период на адаптация.

При част от бенефициентите в секторите Води и Отпадъци се наблюдава липса на необходимата мотивация и ангажираност за реализация на проектите. Понякога това се дължи на допълнителния финансов товар, който се очаква да падне върху общината като съфинансиране и върху населението като такси. Те, обаче, са несъизмерими с ефектите, ползите и икономии, които ще се реализират след старта на експлоатацията. В противовес на това са наказателните плащания, които българската държава дължи за неизпълнението на поетите в предприсъединителните договори ангажименти в сферата.

2. Сектор „Води”

Забавяне в изпълнението на предвидените мерки генерира още проведения през втората половина на 2009 г. преглед на одобрените проекти в сектор „Води”. Той се налага от установената нужда от ревизиране на вече одобрените и стартирали изпълнение проекти, дължащо се на поставените твърде общи критерии за допустимост. Това води до нецелесъобразно алокиране на средства – финансиране на неприоритетни проекти и на такива, чието изпълнение не отговаря на критериите за добро финансово управление.

В резултат на този преглед е издадено Решение № 72/ 26.02.2010 г. на ръководителя на УО на ОПОС, което разделя прегледаните проекти на 4 групи – 1) Такива, чието финансиране се прекратява; 2) Такива, по които се преустановяват плащания, до провеждане на одит от Изпълнителна агенция Одит на средствата от ЕС; 3) Такива, по които следва да продължи финансирането по ОПОС и 4) Такива, по които следва да се сключат допълнителни споразумения за промяна по някои от компонентите на договора за БФП. Изпълнението на горното решение генерира допълнително административно натоварване в УО и Междинното звено (МЗ) на ОПОС и това, съответно, бави останалите процеси по осъществяване на мерките по Програмата.

Във връзка с непрецизираните критерии са прекратени още две процедури, обявени съответно през септември и декември 2009 г.: BG161PO005/08/1.10/02/04 за „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в агломерации с над 10 000 екв. ж.” и BG161PO005/08/1.12/01/07 за „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в агломерации от 2 000 до 10 000 екв. ж.”. Това също допринася за общото забавяне в изпълнението, т. к.

ангажира експертен ресурс, освен при изготвянето на покана и прилежаща документация, и при обработка на проектни предложения.

Прецизираните критерии налагат нови изисквания към проектите и адаптацията им отнема време. Болшинството от проектите са вече изготвени с финансиране от програма ИСПА или от ОПОС във време, когато критериите за подготовка са различни от актуалните и това налага преработка, която трябва да се финансира от бенефициента. Намирането на средства често е проблем, т. к. препроектиране не може да се финансира повторно от европейски фонд, а общините в повечето случаи не разполагат със средства.

Закъснение се генерира и при оценката на подадените проектни предложения. Основните причини за това са лошото качество на проектната документация на голяма част от тях и ограниченият брой на експертите, които са компетентни да извършват оценката. Извеждането на множество коментари по предложенията, които трябва да се отстранят от бенефициента рефлектира върху своевременното излизане на решение с положителна оценка, а от там и на старта на проекта.

На етапа след подписване на договор за БФП, забавяне се получава след обявяване на обществените поръчки за избор на изпълнител. Тъй като проектите са на висока стойност и икономическият интерес е голям, резултатите от избора на изпълнител почти винаги се обжалват, което освен че забавя чисто административно процеса, създава риск от обективна невъзможност да започнат строителни дейности. По технологични причини строителство през студените месеци на годината не може да се извършва.

3. Сектор „Отпадъци”

През декември 2009 г. са публикувани първите покани до конкретни бенефициенти за финансиране на проекти за строителство в сектора.

В края на 2009 г. е отправена първата директна покана за строителство в сектора – към Столична община за изграждане на регионална система за управление на отпадъците. В началото на 2010 г. са публикувани обявления за директно предоставяне на БФП за регионите Ботевград и Перник. През август 2010 г. са отправени покани до регионите Видин и Бургас, през ноември 2010 г. – до Малко Търново, и региони: Борово (Бяла, област Русе), Варна, Велико Търново, Габрово, Добрич, Костенец (Самоков), Левски (Никопол), Луковит, Панагюрище, Плевен, Разлог, Стара Загора и Ямбол”.

Публикуването на горните покани е закъсняло поради необходимостта от достигането на консенсус в рамките на сдруженията на общините, на територията, на които предстои да се изгражда регионална система за управление на отпадъците, както и недобрата проектна готовност на много от проектите.

Друг фактор за забавяне старта на проектите е изготвянето на различни видове разрешителни и съгласувателни документи, в т. ч. ОВОС, процедиране на Подробен устройствен план (ПУП), отчуждаване на имоти, издаване на комплексни разрешителни както за основната, така и довеждащата инфраструктура на регионалните системи за управление на отпадъците. Често това се дължи на закъснялото подаване на съответната документация, както и на утежнени бюрократични процедури. Съществува риск в процеса на издаване на разрешителни да се наложи извършването на промени в обхвата на проектите (напр. смяна на площадка за депо), а това, от своя страна, да наложи започване на някоя от съгласувателните процедури отначало.

Значително закъснение се генерира при последващата оценка на подадените проектни предложения. Основните причини за това са лошото качество на проектната документация и недостатъчния брой експерти, които са компетентни да извършват оценката. Извеждането на множество коментари по проектите предложения, които трябва да се съобразят рефлектира върху своевременното излизане на решение с положителна оценка, а от там и на старта на проекта.

На етапа след подписване на договор за БФП забавяне се получава след обявяване на обществена поръчка за избор на изпълнител. Тъй като проектите са на висока стойност и икономическият интерес е голям, резултатите от избора на изпълнител почти винаги се обжалват, което освен че забавя чисто административно процеса, създава риск от обективна невъзможност да започнат строителни дейности. По технологични причини строителство през студените месеци на годината не може да се извършва.

4. Сектор „Биоразнообразие”

През ноември 2008 г. е обявена първата процедура в сектор Биоразнообразие - BG161PO005/08/3.0/01/05 за „Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие в Република България”; през февруари 2009 е обявена покана BG161PO005/09/3.1/01/08 за „Развитие на мрежата НАТУРА 2000”; през юни 2009 г. следват 4 покани за директно предоставяне на БФП за актуализиране на Планове за управление на Националните паркове „Рила” и „Централен Балкан” и разработване на Планове за управление на Природните паркове „Българка” и „Беласица”. През октомври 2010 г. е обявена покана BG161PO005/10/3.0/2/20 за „Дейности за опазване и възстановяване на биологичното разнообразие в Република България”.

Към средата на 2008 г. като основни причини за закъснението обявяване на покани за предоставяне на БФП се отчитат:

- Необходимостта от хронологична приоритизация на дейностите.
- За да се осигури цялостен системен подход при интервенциите в сектор „Биоразнообразие”, е необходимо първо да се стартира картирането на зоните по Натура 2000 в страната.
- Прецизиране на допустимите бенефициенти за всеки тип дейност.
- Текстът на програмата задава допустимите бенефициенти и дейности, които могат да получат БФП, но не е уточнено кой от бенефициентите, за коя дейност е допустим, т. е. за коя дейност притежава компетентността и капацитета да извърши качествено.
- Намиране на баланс между желанието на неправителствените организации (НПО) за активно участие в дейностите по картиране и ограниченията, поставени от режима за държавни помощи.

Режимът за държавни помощи поставя ограничение пред НПО с максимален праг на финансирането от 391 166 лв. (200 000 евро), което могат да получават годишно, в случая от ОПОС. Дейността по картиране, която е определена като приоритетна, е с индикативна стойност от 25 млн. лв., което прави невъзможно разпределянето □ между НПО.

Такова фрагментиране не отговаря на стратегическите цели на програмата и Министерство на околната среда и водите, като орган отговарящ за прилагането на екологичните политики на България. Необходим е системен подход, който да гарантира

всеобхватност на картирането, единен подход, методология и показатели, което да позволява обединяването им и осигуряване пълнота на информацията. Това не може да се постигне, ако се възлага картиране на отделни изпълнители, т. к. всеки от тях има различен подход. НПО имат твърде ограничен капацитет, за да може една от тях да изпълни картирането на всички зони, което би довело до там, че ще има зони, към които НПО няма да имат интерес и те ще останат некартирани, което МОСВ няма как да допусне.

Едноличното картиране от страна на Министерството ще позволи и високо ниво на контрол на качеството. В тази връзка като бенефициент, притежаващ капацитета и необходимите ресурси, за да извърши картирането на зоните, попадащи в Натура 2000 качествено, е определена дирекция „Националната служба за защита на природата” (НСЗП)⁹ в МОСВ.

– Като следствие от това решение, е идентифицирана нужда от изменение на ПМС 121 (Постановление на Министерски съвет № 12110), което допълнително забавя старта на процедурата за картиране. Изменението засяга добавянето като конкретни допустими бенефициенти на структури на централната администрация, което позволява дирекция НСЗП да осъществи ангажиментите на България за картиране на зоните от Натура 2000.

– Поради това, че темата е особено чувствителна и заинтересованите страни са много, се налага широко обсъждане и съответно сближаването на позициите отнема повече от време.

5. Външни за ОПОС причини.

Много от причините за забавяне са външни за ОПОС и трудно могат да бъдат повлияни на ниво оперативна програма. Сред тях са:

– Обжалванията на процедури за избор на изпълнител чрез обществени поръчки – в сферата е необходима промяна в подхода на национално ниво

– Огромното забавяне на реформата във ВиК сектора – в началото на 2012 г. УО на ОПОС обяви процедура за предоставяне на средства в подкрепа на реформата - „Стратегическо планиране и укрепване на капацитета на структурите, ангажирани в процеса на реформиране на ВиК сектора, за осигуряване устойчиво управление на ВиК инфраструктурата”

Тук проблемите също са на национално ниво, като водеща роля има Министерство на регионалното развитие и благоустройството, ВиК операторите, ВиК асоциациите на общините, общините.

– Честите изменения на Закона за обществените поръчки и Закона за устройство на територията също са извън сферата на интервениране на ОПОС, макар да задават работната ѝ рамка.

За да се минимизира влиянието на тази причина, в рамките на приоритетна ос 4 на ОПОС се организират или се заплащат на външни организации обучения за

⁹ Дирекция „Националната служба за защита на природата” на МОСВ – упражнява функции за управление, контрол и опазване на биологичното разнообразие, защитените природни обекти и природните екосистеми.

¹⁰ ПМС 121, относно реда за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС, както и по Програма ФАР на ЕС.

запознаване с новостите в законодателството на служителите в УО и МЗ, както и на бенефициентите.

Обобщение и анализ на причините за забавеното изпълнение

Забавянето на реалния старт на изпълнението на програмата се дължи на комплекс от фактори с различно естество. Въпреки че всеки от трите ключови приоритета на програмата има свои специфики, основните причини са следните: забавеното одобрение на програмата; необходимото време за адаптация към новите условия, характерни за проектите, финансирани от фондове на Европейския съюз; законодателните промени; продължаващата реформа във ВиК сектора; лошото качество на голяма част от проектните предложения; ограниченият капацитет на бенефициентите и УО и МЗ в този период; административни процедури и разрешителни; обжалването на обществени поръчки; сигналите за нередности и др.

Заложените целеви индикатори по ОП „Околна среда 2007-2013 г.” не кореспондират с наличния финансов ресурс по програмата. Нуждите на страната в сектора многократно надхвърлят средствата, достъпни по ОПОС, в същото време е силно ограничена възможността на общините и ВиК дружествата за съфинансиране на големи инфраструктурни обекти. Това прави целите, първоначално заложени по ОПОС, непостижими с наличния ресурс.

Характерни причини за забавяне изпълнението по приоритетна ос 1 остават прецизирането на критериите, прегледа на проектните предложения, стартирал през втората половина на 2009 г., анексирането на много от подписаните договори.

По приоритетна ос 2 специфична проблематика се оказва балансирането на интересите на общините, участнички в сдруженията за управление на отпадъците; одобряването на площадки за изграждане на депа; особено лошото качество на голяма част от проектите.

Спецификите на приоритетна ос 3, от друга страна, се изразяват в нуждата от: конкретно прецизиране на капацитета на бенефициентите спрямо допустимите дейности; законодателна промяна, за да станат допустими поканите, отправени към конкретни бенефициенти; обществено обсъждане на казусите в широк формат; хронологичната обвързаност на реализацията на дейностите.

Много от причините за забавяне са външни за ОПОС и трудно могат да бъдат повлияни на ниво оперативна програма, сред тях са честите промени на законодателството в сферата, обжалването на процедурите за избор на изпълнител, както и забавената реформа във ВиК сектора. Въпреки това се полагат усилия за съкращаване на времето за адаптация към новото законодателство, посредством обучения. Обучения се организират и за подготовката и провеждането на обществени поръчки. ОП „Околна среда” финансира и някои мерки за ускоряване на реформата във ВиК сектора (2012 г.).

V. Проследяване на мерките за предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последици от изпълнението на програмата върху околната среда.

Съгласно т. I от Становище по ЕО № 1-1/2007, с което е съгласувана ОП „Околна среда 2007-2013 г.“, се докладват мерките за предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последици от изпълнението на програмата върху околната среда, съобразно следния списък:

1. Проектите, предвиждащи инвестиционни предложения/планове, за които се изисква ОВОС/ЕО (по реда на Закона за опазване на околната среда) или специфична екологична оценка (по реда на Закона за биологичното разнообразие), да се одобряват само след положително решение по ОВОС/становище по ЕО и при съобразяване с препоръките в извършените оценки, както и с решението по ОВОС/становището по ЕО.

Задължително условие за одобряване на проектно предложение по процедура BG161PO005/08/1.10/01/02 “Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води”, в рамките, на която са финансирани пуснатите в експлоатация обекти, както и по всички останали процедури в рамките на ОПОС, е:

- „По настоящата процедура се изисква представяне заедно с проектното предложение на необходимите съгласно екологичното законодателство решения, разрешителни и становища.

- *Непредставянето на тези документи ще доведе до отказ от страна на УО за финансиране на конкретния проект.“ (съгл. т. 2.2. Правила за допустимост по настоящата процедура, подточка 2.2.5. Съответствие на проектното предложение с екологичното законодателство). Изискуеми документи по тази точка са:*

- *Решение по ОВОС или решение за преценяване на необходимостта от извършване на ОВОС, с което е преценено да не се извършва ОВОС или писмено становище от съответната РИОСВ, че инвестиционното предложение не е предмет на процедура по ОВОС по реда на ЗООС;*

- *Комплексно разрешително по Закона за опазване на околната среда;*

- *Становище за екологична оценка по Закона за опазване на околната среда;*

- *Решение за преценка на вероятността за оказване на значително отрицателно въздействие на план/програма/проект или инвестиционно предложение върху защитените зони от мрежата НАТУРА 2000 (чл. 18 от Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони);*

- *Решение за оценка за съвместимост на план/програма/проект или инвестиционно предложение с предмета и целите на опазване на съответната защитена зона от мрежата НАТУРА 2000 (чл. 28 от Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони и решение по чл.20 от Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони – ако има такова).*

Тези изисквания са покрити за всеки от изпълняващите се по ОПОС проекти, съгласно наличната в дирекция „Кохезионна политика за околна среда“.

1) Местоположението на обектите по приоритети 1 и 2 да бъде подходящо определено с оглед разстояния до населени места и други обекти, подлежащи на здравна защита, територии с особено екологично значение, ползи и разходи.

2) Точката се регламентира от съответната нормативната уредба. Към момента на изготвяне на настоящия документ, няма данни за неспазване на законодателство в този смисъл.

3) При проектиране на обектите (съоръженията) по приоритети 1 и 2 да се вземат предвид границите на паметниците на културата и на техните охранителни зони, както и всички защитени по реда на специален закон територии.

4) Точката се регламентира от съответната нормативната уредба. Към момента на изготвяне на настоящия документ, няма данни за неспазване на законодателство в този смисъл.

5) Приоритетно да се изграждат ГПСОВ за населени места с над 10 000 екв. ж. като предварително се изисква допълнително отстраняване на азот и фосфор, в срокове по Наредба №6 (ДВ бр.97/2000 г.).

Съгласно „Таблица за оценка на съответствие и готовност“ на стр. 3911, графа „Ползи за околната среда“ проектите, предвиждащи мерки по ПСОВ за агломерации с над 10 000 екв. ж., получават по-голям брой точки от тези за агломерации с от 2 000 до 10 000 хил. екв. ж. По този начин се приоритизират проекти за изграждат ГПСОВ за населени места с над 10 000 екв. ж.

На стр. 16 от текста на цитираната процедура BG161PO005/08/1.10/01/02 са изброени условията, на които трябва да отговаря инвестицията, за да получи одобрение за финансиране. Едно от условията за проектите, когато се инвестира в ГПСОВ е „да предвиждат отстраняване на азота и фосфора, за агломерациите с над 10 000 екв. ж., които заустват в чувствителни зони“. Условието е изпълнено за всички одобрени проекти.

2. Приоритетно да се изпълняват дейностите за намаляване на водните загуби от водоносната мрежа и за подобряване качеството на питейните води.

Допълнителни точки се предоставят на проектни предложения, които предвиждат „необходимите рехабилитационни дейности с оглед минимизиране на загубите при водопреноса и съхранението“¹².

3. При изготвяне на проекти за депа за отпадъци да се обследва възможността за изграждане на съоръжения за предварително третиране преди депониране, с оглед на възможностите за тяхното оползотворяване.

Неприложимо за оценявания период. В експлоатация е пусната ВиК инфраструктура.

4. По време на строителството на обектите да се изпълняват, изготвени от съответните възложители (изпълнители) планове за минимизиране на неблагоприятните въздействия (шум, прах).

По изпълнените и изпълняваните проекти няма данни предписанията по тази точка да не са изпълнени.

¹¹ Насоки за кандидатстване по процедура BG161PO005/08/1.10/01/02 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води“

¹² „Таблица за оценка на съответствие и готовност“, графа „Интегриран подход“, стр. 39 от Насоки за кандидатстване по процедура BG161PO005/08/1.10/01/02 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води“

VI. Наблюдение и контрол на въздействията върху околната среда при прилагането на програмата въз основа на индикатори, определени в т. II.2. от Становище по ЕО № 1-1/2007

Всички завършени и пуснати в експлоатация обекти към края на 2010 г., финансирани по линия на ОПОС, са в рамките на приоритет 1: Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в населените места с над 2 000 екв. ж. Това изключва анализа на индикаторите за наблюдение и контрол по Приоритет 2: Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци, съгл. т. II.2. от Становище по ЕО № 1-1/2007.

Съгласно определените от цитираното Становище индикатори, следва да се проследяват измененията на следните показатели: Качество на повърхностните води, Качество на подземните води, Качество на питейните води; Количество на зауствените отпадъчни води, Количество на пречистените отпадъчни води и Количество на непречистените отпадъчни води.

За целите на проследяването на индикаторите, петте приключили проекта по ОПОС (към края на 2010 г.) се разделят на две групи в зависимост от вида обекти, финансирани по тях: 1) проекти за изграждане, подмяна или рехабилитация на канализация и 2) проекти за строителство, реконструкция или разширение на ПСОВ. В първата група попадат проектите на общините Приморско, Белослав, Благоевград и Казанлък, а от втория вид е проектът на община Сопот.

Инвестициите от първия вид имат за цел да намалят количествата отпадъчни води, които се просмукват в почвата (при компрометирана канализация или при липса на такава) или се изливат непречистени във водни обекти (като ги довеждат до ПСОВ).

Инвестициите от втория вид целят да осигурят пречистване на отпадъчните води от населени места до степен, удовлетворяваща изискванията на Директива 91/271 на ЕС относно пречистването на отпадъчни води от населени места.

Качество на повърхностните води

Прякото въздействие на проектите върху качеството на повърхностните води е трудно проследимо по следните причини: 1) голяма част от отпадъчните води се просмукват в почвата (поради компрометирана канализационна мрежа или от септични ями) и от там – в повърхностните 2) тъй като заустванията на непречистени води са нерегламентирани, замервания на техните показания не се правят, което би дало възможност за сравнение на данните преди и след инвестицията; 3) пунктовете за замервания, по течение на водните обекти, са определени без оглед точките на заустване от ПСОВ, което не дава релевантни данни за показанията преди и след пускането в експлоатация на съоръженията¹³. На резултатите от наблюденията влияят фактори, натрупани по цялото течение до точката на измерване, която често е далеч от точката на заустване на водите от ПСОВ. Това не позволява изолиране на ефекта от конкретната интервенция.

Качество на подземните води

Влиянието на изпълняваните проекти върху качеството на подземните води трудно може да се проследи, т. к. 1) не се правят замервания на подпочвените води в

¹³ По данни на Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС)

конкретните райони на инвестициите, което би дало възможност за сравнение на данните преди и след инвестицията и 2) трасетата на подпочвените води не се проследяват, за да се видят участъците, които се влияят от промяната, а и такива изследвания биха били необосновано ресурсоемки; такива разходи не са допустими по одобрените проекти.

Особено силно влияние върху количеството, качеството и концентрацията на замърсяването на водите оказва икономическата активност в съответния район. Започналата през 2007 г. финансова криза, преминала впоследствие в икономическа, с известно забавяне, през 2009-2010 г. започна да дава своето отражение върху производствената и преработвателната индустрия в България. От този момент нататък продължава постоянна низходяща тенденция в реалния сектор на икономиката на страната. Завършените обекти по ОПОС за изследвания период (2007-2010 г.) са пуснати в експлоатация през 2010 г. Това прави сравненията на данни между периодите преди и след пускането в експлоатация на съоръженията нерелевантно, т. к. заниженият или дори нулев интензитет на работа, в следствие на кризата, дават много по-изразено отражение в количествата замърсяване.

Поради така поставените ограничения, за целите на настоящия доклад, е възприет следният подход за измерване на резултатите от тази група проекти: отчита се 1) броят на населението, обхванато от проекта и 2) броят на новоприсъединените към канализационната мрежа жители, когато става въпрос за изграждане на нова мрежа. Това са и допълнителни индикатори, които се докладват по програмата. Резултатите по горните пет проекта са следните:

Таблица 1: Измерване влиянието на проектите върху качество на повърхностните води

Показател	Присъединено население към канализация (брой)	Обслужвано население от проекта (брой)
Сума	60 558	94 955

Приключилите проекти по ОПОС към 2010 г. подобряват качеството на живот на 94 955 души, което представлява близо 1,3%¹⁴ от населението на България.

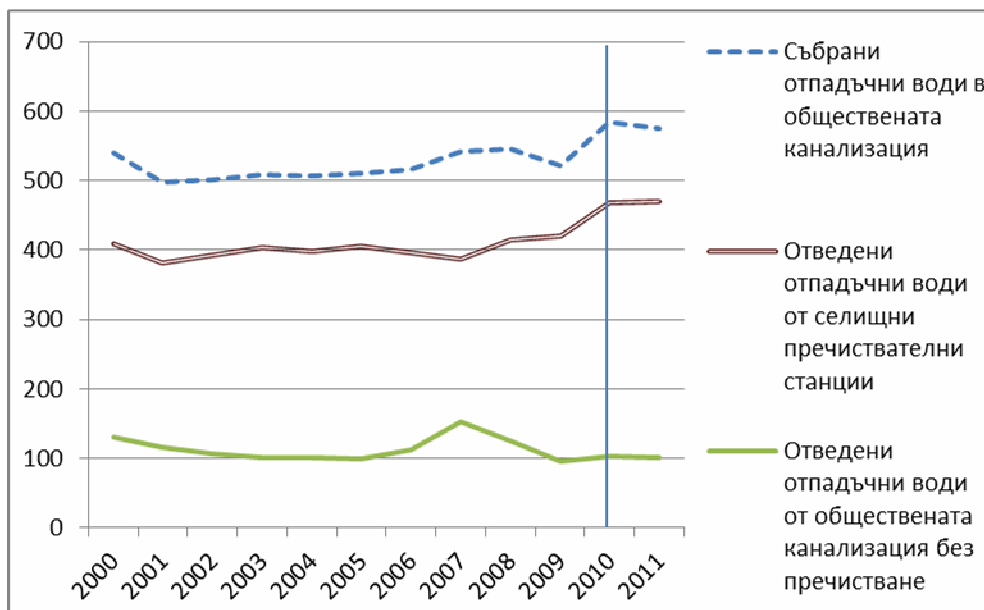
Количество на заустените отпадъчни води, Количество на пречистените отпадъчни води и Количество на непречистените отпадъчни води

Източник на информацията по този показател е Национален статистически институт.

В Графика 1 са представени следните данни: 1) Общото количество събрани (от ВиК дружествата) отпадъчни води в страната, което включва: 2) Отведените отпадъчни води от селищни пречиствателни станции и 3) Отведените отпадъчни води от обществената канализация

¹⁴ По данни на НСИ, населението на страната към 2011 г. наброява 7 364 570 души, съгл. Преброяване на населението и жилищния фонд в Република България 2011 г.

Графика 1. Данни за количествата събрани (от ВиК дружествата) отпадъчни води в страната по години, в млн. м3/год.

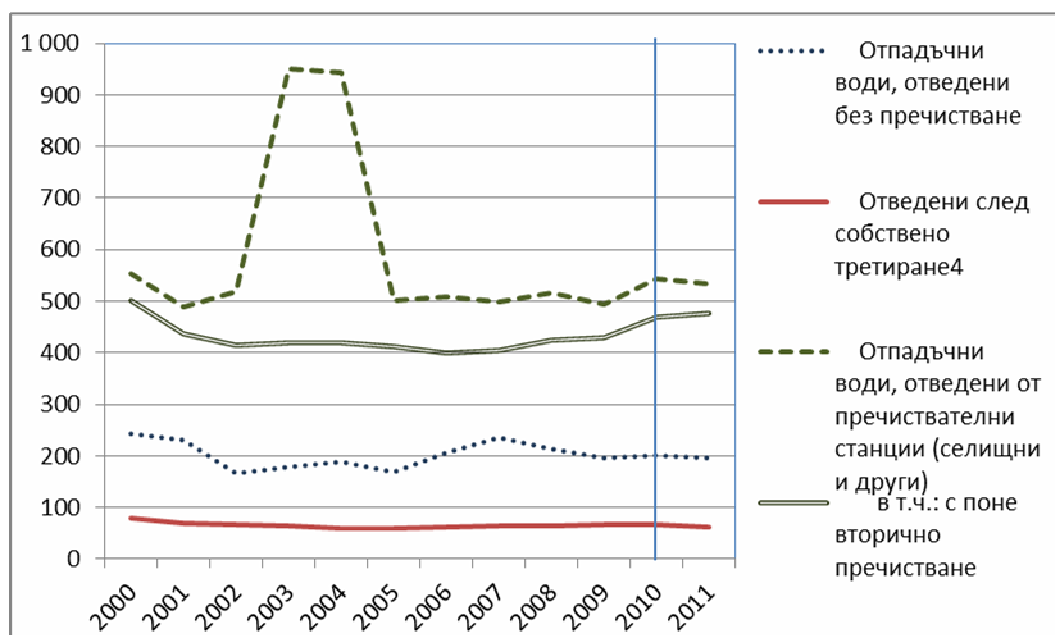
Източник: НСИ, Приложение 1

Сравнение на данните между 2009 и 2010 г. показва повишение на количествата събрани отпадъчни води от обществена канализация – с 63,13 млн. м3 за година, като основен дял в това увеличение се пада на водите, отвеждани до ПСОВ – 48,06 млн. м3 за година и много по-малка част – на водите, отвеждани без пречистване – 7,85 млн. м3 за година.

Следва да се отбележи, че завършените по ОПОС проекти са пуснати в експлоатация в периода юни-декември 2010 г., а представените данни са по календарни години (януари-декември). В тази връзка сравнението на данните между 2009 и 2011 г. дава следните резултати: повишение на количествата събрани отпадъчни води от обществена канализация – с 53,96 млн. м3 за година, като основен дял в това увеличение отново се пада на водите, отвеждани до ПСОВ – 49,39 млн. м3 за година и много по-малка част – на водите, отвеждани без пречистване – 5,97 млн. м3 за година. Това сравнение повтаря и така потвърждава изводите от първото (2009-2010 г.), като прави впечатление повишение на количествата води, отвеждани до ПСОВ от 2010 до 2011 г. с 1,33 млн. м3, както и понижение на количествата води, отвеждани без пречистване – с 1,88 млн. м3.

Анализът показва нови количества отпадъчни води, включени към ПСОВ чрез изграждане на нови пречиствателни станции, изграждане нова или реконструкция на амортизирана канализационна мрежа.

Графика 2. Данни за количествата отведени отпадъчни води във водни обекти по години, в млн. м³/год.

Източник: НСИ, Приложение 1

Данните за количествата отведени отпадъчни води във водни обекти показват общо понижение след 2010 г.

Покачва се само кривата на отпадъчните води, преминали минимум вторично пречистване, което е показателно за повишеното качество на пречистване на отпадъчните води. През 2010 г. количествата третирани води (минимум вторично пречистване) се повишават с 38,68 млн. м³, а през 2011 г. – с още 8,74 млн. м³. Този показател е с траен ръст от 2007 г., като по години стойностите плавно се увеличават, в сравнение с предходната година. Най-отчетлив е ръстът през 2010 г, годината на пускане в експлоатация на обектите по ОПОС, като през 2011 г. възходящата тенденция се запазва.

Таблица 2: Повишение на количествата отпадъчни води, преминали минимум вторично пречистване в млн. м³ за година

Година	2007	2008	2009	2010	2011
Повишение в млн. м ³	3,86	21,41	4,05	38,68	8,74

Тенденцията, очертана от данните за качество и количество на пречистените води, показва подобряване общото състояние на заустваните във водни обекти отпадъчни води. През 2010 г. е чувствително увеличен дялът на отпадъчни води, преминаващи през минимум вторично пречистване.

VII. Заключение и анализ на приноса на ОПОС в периода 2007-2010г.

1. Значително се подобрява екологичният баланс в районите на инвестиции:

а) Подобрява се състоянието и химичният баланс на повърхностните водни тела в областта в резултат от:

- Новоизградената канализационна мрежа. Тя осигурява включване към ПСОВ на заустваните до момента във водни обекти и дерета замърсени водни количества;
- Новоизградената канализационна мрежа в населени места без канализация. Това преустановява просмукване в почвата на замърсители, а оттам – във водните обекти;
- Новоизградена ПСОВ, която осигурява пречистване на битовите отпадъчни води до степен, удовлетворяваща изискванията за съответния водоприемник, с отстраняване на азот и фосфор.

б) Подобрява се качеството и химичният баланс на подпочвените води, поради:

- значително подобрено качество на канализационната мрежа и намалената инфилтрация в почвите;
- новоприсъединеното население към пречиствателна станция.

в) Подобрява се качеството и химичният баланс на почвите.

г) Подобрява се водният баланс в регионите, т. к. се намаляват загубите на питейна вода, което, от своя страна, намалява разходваните за тази цел количества;

Изграждането на нова и рехабилитацията на стара водоснабдителна мрежа води до чувствително намаляване на физическите загуби на питейна вода, което на фона на тенденциите за трайно затопляне на климата, комбинирани с все по-дългите периоди на засушаване, е ключов резултат от изпълняваните проекти.

д) Подобрява се качеството на питейната вода, т. к. чувствително намалява инфилтрацията от почвите във водоснабдителната система и се подменя корозиралата мрежа.

Като вторичен ефект се намаляват количествата химикали, добавяни в питейната вода за привеждане водата до изискуемите нива на показателите за питейни води, което намалява химичния товар и в отпадъчните води.

Тези интервенции намаляват и количеството генерирани отпадъци от бутилирана минерална вода.

е) Подобряват се условията и оттам качеството на живот на местните жители и гостите в съответните населени места.

2. Подобрена е жизнената среда за растителните и животински видове в районите с инвестиции – намален е товарът на химическото замърсяване на водите тела, почвите и въздуха.

3. Инвестициите в рамките на програмата подобряват качеството на живот на хората в населените места, в които се интервенира.

4. За осъществяването на целите и инвестициите по ОПОС се откриват нови работни места, създава се специфичен опит във фирмите-изпълнителки за реализация на проекти, финансирани от европейски програми.

5. Програмата е основен източник за финансиране подготовката на проекти за екологични инвестиции - във ВиК сектора и в сектор Отпадъци.

6. Подобрява се екологичната култура на бенефициентите и обществото като цяло.

7. Създава се капацитет за управление на проекти в сферата на околната среда на национално ниво – както в общинската администрация, така и в консултантския и строителен бизнес.

Проектите в сектори Води и Отпадъци предвиждат инвестиции в инфраструктурни обекти, за които се изисква предварителна подготовката на специфична документация, провеждане на проучвания, издаване на становища, разрешителни, ОВОС и др. В тази връзка в периода 2007-2010 г. по програмата се финансират изключително проекти за т. нар. Техническа помощ (ТП). Тя предоставя възможност на бенефициентите, които нямат проектна готовност, да изготвят необходимия за кандидатстване пакет документи.

VIII. Препоръки.

С оглед забавянето в изпълнението на по-голямата част от проектите поради широк кръг от проблеми, би следвало всеки от координаторите, поддържайки постоянна връзка с поверените му проекти, да е информиран за причините за забавяне по всеки проект. В тази връзка, ако той не е в състояние да реши проблема, е логично да изведе проблема до компетентните органи, а не да се чакат крайните срокове и да се стига дотам, проекти, три години след формалния си старт, да не са изтеглили дори и авансово плащане. Това трябва да е задължение, фигуриращо в длъжностната характеристика на всеки координатор на проект и той да носи отговорност, ако не е предприел мерки.

Необходимо е подготовката на проекти за програмен период 2014-2020 г. да започне най-късно през 2013 г., за да са на разположение достатъчно проекти, които да осигурят старта и в следствие доброто изпълнение на целите на програмата.

Необходими са допълнителни мерки за мотивиране на бенефициентите и в частност на лицата, ангажирани за управление на проектите. Това, освен добър мениджмънт, ще осигури, в частност, и по-добър контрол над изпълнителя. Примери за такива мерки са например: осигуряване на мотивиращо заплащане и заплащане, съответстващо на отговорностите; осигуряване на възможност за повишаване на квалификацията, при установяване на необходимост; предоставяне на възможности за пътуване при необходимост от консултации, обмяна на опит, обучения.

Възможността за консултация с експерти на място би дала повече спокойствие и увереност на бенефициентите в управлението на проектите. Най-необходими са консултации с инженери в сферите на строителство на ВиК мрежи, пречиствателни станции, депа за отпадъци, инсталации за преработка на отпадъци, както и на юристи, най-вече във връзка с казуси, свързани с прилагането на Закона за обществените поръчки и експерти във финансовото управление на проекти.

Добра практика би било осигуряването от страна на ОПОС на въвеждащо обучение за лицата, заети с управлението на проекта, преди старта му. Достатъчно е то да продължи от 1 до 2 дни, в което време екипите, които ще управляват проекта, ще се запознаят със спецификите на ОПОС, с изискванията за докладване, отчитане на разходи и др.

Заклучение

Предоставените по ОПОС средства допринасят за подобряване и съхраняване на екологичния баланс в местностите на интервенции, посредством подобряване на биохимичните показатели на околната среда. Това се отразява благоприятно на местните растителните и животински видове, като не се отчита вредно въздействие върху местната флора и фауна в резултат от дейностите по проектите, финансирани по програмата.

Подобрено е качеството на живот на обслужваното от проектите население, увеличен е броят на жителите, обхванати от пречистване на отпадъчните води, подобрено е качеството на пречистване, подобрена е ВиК инфраструктурата като цяло.

В рамките на изпълнението на програмата са изготвени редица стратегически и указващи документи, които трасират и подпомагат реализирането на целите на страната в сферата на околната среда. С финансирането на договори за техническа помощ, се подготвя изпълнението на бъдещи проекти.

Въпреки забавянето в началото на програмния период, след 2009 г. се полагат усилия за наваксване изпълнението на заложените цели. Предприетите мерки са в правилна посока и дават добри резултати, но към средата на програмния период се оказват недостатъчни. Продължават да стоят проблемите, които са външни за ОПОС и трудно могат да бъдат повлияни на ниво оперативна програма: обжалвания на процедури за избор на изпълнител чрез обществени поръчки – в сферата е необходима промяна в подхода на национално ниво; продължаващата реформата във ВиК сектора; честите изменения на Закона за обществените поръчки и Закона за устройство на територията.

Одобрено от:

Малина Крумова, директор дирекция КПОС
Ръководител на Управляващия орган на ОП „Околна среда 2007-2013 г.”

Съгласувано със:

Спирidon Александров, началник отдел “Мониторинг и докладване”

Изготвено от:

Ирена Димитрова, старши експерт, отдел “Мониторинг и докладване”

Приложение

Данни на НСИ за количества заустени отпадъчни води, количества пречистени отпадъчни води и количества непречистени отпадъчни води

9.4. ОБРАЗУВАНИ И ЗАУСТЕНИ ОТПАДЪЧНИ ВОДИ И ВОДИ ОТ ОХЛАЖДАНЕ ОБЩО ЗА СТРАНАТА

Млн. куб. м

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Пречистване и отвеждане на отпадъчни води												
Събрани отпадъчни води в обществената канализация ³	540,64	497,69	502,20	508,02	506,15	510,86	516,07	542,44	545,83	521,49	584,62	575,45
в т. ч. от неточкови източници	187,97	167,70	192,37	194,53	204,88	213,46	168,72	202,61	225,41	224,15	310,39	294,36
Отведени отпадъчни води от селищни пречиствателни станции	409,09	380,60	393,12	403,76	398,93	405,01	396,71	387,04	414,00	420,16	468,22	469,55
Отведени отпадъчни води от обществената канализация без пречистване	129,81	115,69	107,58	101,31	101,96	100,10	112,84	152,04	126,04	95,40	103,25	101,37
Отвеждане на отпадъчни води във водни обекти												
Отпадъчни води, отведени без пречистване	243,58	230,13	165,04	177,76	188,27	168,57	205,41	235,57	214,21	196,91	201,03	196,69
Отведени след собствено третиране ⁴	80,15	69,63	67,03	64,70	60,14	58,50	62,46	64,87	63,19	65,64	65,67	61,94
Отпадъчни води, отведени от пречиствателни станции (селищни и други)	554,66	489,20	517,78	951,52	943,50	500,73	507,95	498,92	515,69	494,12	544,48	532,76
в т. ч.: с поне вторично пречистване	500,62	437,79	415,47	420,45	419,33	410,86	399,84	403,70	425,12	429,16	467,84	476,58

³ Изчислени данни и оценки, основаващи се на отчетените данни от операторите на канализационната мрежа (Вик) и СПСОВ.

⁴ Данните се отнасят за отпадъчните води от домакинствата със собствени/независими съоръжения и са резултат от оценка.

Използвани съкращения

ОПОС	Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.”
ЕО	Екологична оценка
УО	Управляващ орган
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и води
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ГПСОВ	Градска пречиствателна станция за отпадъчни води
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ПУП	Подробен устройствен план
НСЗП	Националната служба за защита на природата
ПМС	Постановление на Министерски съвет
Екв. ж.	Еквивалент (на брой реални) жители
СО	Селищно образувание
БФП	Безвъзмездна финансова помощ
БПК	Биологичното потребление на кислород
ЕС	Европейски съюз
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
НПО	Неправителствена организация
НСИ	Национален статистически институт

Източници на информация

1. Национален статистически институт (НСИ) – електронна страница:
 - а) Статистика в сектор „Околна среда“, 9. Водоснабдяване и Водопотребление, подточка 9.4.Образувани и заустени отпадъчни води и води от охлаждане общо за страната
 - б) Преброяване на населението и жилищния фонд в Република България 2011 г.
2. Директива 91/271/ЕИО
3. Директива 2000/60/ЕС
4. Доклад за прилагане изискванията на Директива 91/271 относно пречистването на отпадъчни води от населени места., към 1 януари 2009 г.
5. Подход и методология за подбор на проектите по приоритетна ос 1 на оперативна програма "Околна среда 2007 - 2013 г."
6. Механизъм за развитие на инфраструктурата за управление на отпадъците с подкрепата на ОП „Околна среда 2007-2013 г.”
7. Концепция за управление на приоритетна ос 3 "Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие”
8. Протокол от среща на дирекция КПОС и дирекция НСЗП с г-жа Плугчиева и с представители на неправителствени организации относно дискусия за стартиране на приоритет 3 по оперативна програма “Околна среда 2007-2013 г.” – 16 юли 2008
9. Протокол от проведена среща на работна група за стартиране на приоритетна ос 3 “Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие” на оперативна програма “Околна среда 2007 – 2013 г.” - 22 юли 2008 г.
10. Наредба № 7 от 8.08.1986 г. за показатели и норми за определяне качеството на течащите повърхностни води
11. Предприети действия за гарантиране на доброто финансово управление на проекти по сключени договори за безвъзмездна финансова помощ по оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.” (в сектор „Води” – бел ред.) – февруари 2010 г.
12. Проектни предложения за:
 - в) “Канализация на Северни, Южни територии и СО Узунджата, 2 етап – Канална ПС 1А, Канална ПС 2А, с колектори и тласкатели до ПСОВ Китен, гр. Приморско”, в рамките на процедура BG161PO005/08/1.10/01/02 - на община Приморско;
 - г) „Интегриран инвестиционен проект във водния сектор на агломерация Приморско-Китен”, в рамките на процедура BG161PO005/10/1.11/03/19 - на община Приморско;
 - д) „Комплексно пречистване водите на гр. Сопот чрез реконструкция и модернизация на канализационните мрежи и съоръжения, подмяна на амортизираната водопреносна мрежа, изграждане на нов резервоар за питейна вода и основен водопровод, свързващ го с водоснабдителната мрежа на гр. Сопот, строителство на пречиствателни станции за питейна и битово отпадни води с довеждащи колектори” -

I-ви етап – изграждане на пречиствателна станция за отпадни води”, в рамките на процедура № BG161PO005/08/1.10/01/02 - на община Сопот;

е) “Изграждане на канализационна мрежа и колекторна система към съществуваща ГПСОВ и водоснабдителна мрежа гр. Белослав”, в рамките на процедура № BG161PO005/08/1.10/01/02 - на община Белослав;

ж) “Реконструкция и модернизация на водоснабдителната и канализационна мрежа в кварталите „Струмско”, „Грамада” и „Баларбаши”, както и изграждане на нова и подобряване на състоянието на съществуващата водопроводна и канализационна мрежа в IV микрорайон на гр. Благоевград”, в рамките на процедура № BG161PO005/08/1.10/01/02 - на община Благоевград;

з) “Интегриран воден проект на община Казанлък. Етап 1: Изграждане на канализационна мрежа, реконструкция на водопроводна и пътна мрежа на кв. „Христо Ботев” и изграждане на канализационна помпена станция и тласкател, с. Овощник”, в рамките на процедура № BG161PO005/08/1.10/01/02 - на община Казанлък.

13. Служители на дирекция Кохезионна политика за околна среда, в съответните експертни области.

14. Електронна страница ОП „Околна среда”.